

Батлав.....

УЛСЫН ШАЛГАЛТ - 2018

МОНГОЛ ХЭЛ-5

Аймаг / дүүрэг:
Сум
Сургууль:
Анги: Бүлэг:
Овог:
Нэр:

САНАМЖ, ЗӨВЛӨГӨӨ

- Шалгалт 60 минут үргэлжилнэ.
- Шалгалтын материал хоёр хэсэгтэй ба нэгдүгээр хэсэг нь унших чадвар сорьсон холимог хэлбэрийн, хоёрдугаар хэсэг нь бичих чадвар сорьсон задгай хэлбэрийн даалгавраас бүрдэнэ.
- Нэгдүгээр хэсгийн сонгох хэлбэрийн даалгаврын хариултаас зөв гэж үзсэн нэг хариултын харгалзах үсгийг сонгон дугуйлаарай.
- Даалгавар бүрийн хариултыг өгөгдсөн зайд бичиж тэмдэглэнэ.

ЭХ-11-А ХУВИЛБАР УНШИХ ЧАДВАРЫН ДААЛГАВАР

АХ ДҮҮ ГУРАВ

1

Эрт урьд цагт ах дүү гурван өнчин хүүхэд айл хэсэж юм гуйж аж төрөн амьдардаг байжээ. Нэг өдөр айлаас юм гүйсанд хонины зургаан хүзүү, аяга будаа өгсөнд туйлын баярлав. Ах дүү гурав хээр тал газар руу зургаан хүзүү, аяга будаагаа аваад явжээ. Тэгээд хүзүү будаа хоёроороо хоол хийхээр болж, нэг айлын нутаг дээрээс тогооны тал ширэм олоод нэг өндөр уулын энгэр өөд явж очив. Ингээд “Хүний бага хөдөлдөг, шувууны бага жиргэдэг юм. Хоёр ах нь сууж байя! Миний дүү аргал хоргол түүгээд ир” гэж дүүгээ явуулжээ. Явчихсан хойгуур нь хүзүүгээ чанаад нэгийг нь дүүдээ тавиад, тавыг нь хоёулаа хуваагаад иджээ. Дүү нь аргал түүгээд ирэв. Ах нь хэлсэн нь,

-Таван хүзүүтэй хонь юмаа. Хоёр ах нь ахаараа хоёр, хоёр хүзүүг нь идлээ. Дүүдээ нэг хүзүүг нь тавилаа гэжээ. Дүү нь ганц хүзүүгээ мөлжөөд, шөлөнд нь будаагаа хийгээд, ид буцалж байсан чинь өнөөх хагархай ширэм нь хагараад асгачхаж гэнэ.

2

Тэгэхэд дүү нь хэлэв. Одоо гурвуулаа гурван тийшээ явъя. Ах дүү гурвуулаа сан, аман хүзүү зургуулаа сан. Амны хишиг дутахад бас нэг нь алга байдаг байжээ. Шөлөнд нь аяга будаа хийгээд уух гэсэн чинь тогоо хагараад үнсэн буун дайн болж бас байхгүй боллоо. Ингэхлээр гурвуулаа харангатаж үхэх нь ээ. Барьж байгаа гурван modoо энд хатгаад гурван тийшээ явъя. Гурван жил болоод энэ modoо эргэж үзье. Сайн сайхан өнгөтэй байвал амьд байнаа гэж бодъё. Ойчиж гэмтсэн байвал үхэж гэж бодъё гэжээ.

Тэгээд гурвуулаа гурван тийшээ явжээ. Тэгж явсаар байтал хамгийн бага дүү нь нэг газар очоод хаан болоод суужээ. Дундах нь айлд зарцлагдаж өөрийн гэсэн гэргүй, арай чамай шар наран, бор хоногийг өнгөрүүлэн явж байжээ. Их ах нь энд тэнд явж байгаад турж үхсэн байжээ.

Нэг өдөр дундах ах нь нөгөө гурван modoо үзье гэж бодоод явжээ. Явсаар байгаад нөгөө гурван модон дээрээ очиж гэнэ. Тэгсэн чинь хамгийн бага дүүгийн мод их сайхан ургасан байна гэнэ. Их ахын нь мод хугарч unaad хувхайрсан байна гэнэ. Өөрийн мод муухан өнгөгүй байж гэнэ. Тэгээд буцаж явж байгаад “Ер нь их ах маань үхжээ. Дүү минь амьд байгаа юм байна. Дүүгээ сураглаж, чадвал уулзъя” гэж бодоод явжээ.

5

Баруун урд хязгаарт очоод сураглаж гэнэ. Тэгсэн манай хаан гурван өнчин хүүхдийн нэг юм гэнэ билээ. Амьдарч чадахаа байгаад гурван тийшээ гарсан гэж ярьдаг юм гэнэ билээ гэж ярьж өгч гэнэ. Ах нь тэр мөн байж магад гэж бодоод тэр хаантай уулзах гэж явж гэнэ.

Уулзах гээд очсон чинь үүднийх нь харуул оруулахгүй байжээ. Тэгээд гурав дөрөв хоножээ. Тэгэхлээр нэг өдөр ухаан заран тэр хааны няравт: “Хаандаа урьдын бэрх цагт, өндөр уулын өвөрт ах дүү гурвуулаа байхад аман хүзүү тав байж билээ” гэж хэлж өгөөч гэж гуйжээ. Нярав хаанд нэг хүн тэгж хэлүүлж байна гэж хэлжээ. Хаан бодож байгаад тэр хүнийг оруулаад ир гэжээ. Ингээд ах дүү хоёр уулзаад амар сайхан жаргаж гэнэ.

- “харангдах” гэсэн үгийн утгад тохирох хэсгийг сонгоно уу.
 - маш ихээр цангаж ундаасах
 - халууцаж ядрах
 - цай ундгүй удаан байх
 - эцэж цуцах
- “үнсэн буун дайн” гэсэн хэлц үгийн утгад тохирох хэсгийг сонгоно уу.
 - Болгоомжгүйгээс осолдож гал руу ус оруулах
 - Бүтэлгүйтэж, хоол цайгаа асгах
 - галын үнс бужигнах
 - муудалцах, бужигнах
- Дараах өгүүлбэрийн тодруулсан асуултад тохирох бүлэг үгсийг сонгоорой. “Бага Хэний? мод сайхан ургаж, их ахын **юу?** хугарч унаад **яаж?** харин дунд ахын мод **ямар?** байж гэнэ.”
 А. ахын, мод, өнгөгүй, хувхайрч
 Б. дүүгийн, мод, хувхайрч, өнгөгүй
 С. дүүгийн, мод, хувхайрч, ургасан
 Д. дүүгийн, мод, цэцэглэсэн, өнгөгүй
- Хаандаа “Урьдын бэрх цагт өндөр уулын өвөрт ах дүү гурвуулаа байхад аман хүзүү тав байж билээ.” гэж хэлж өгөөч гэж гуйжээ. гэсэн өгүүлбэрт тодруулсан хашилт ямар үүрэгтэй орсныг сонгоно уу.
 А. бусдын хэлсэн үгийг эшлэх үед хашилтад бичнэ.
 Б. үгийг анхааруулах үед хашилтад бичнэ.
 С. үйлийн эзнийг тодруулах үед хашилтад бичнэ.
 Д. хүний хэлсэн үгийг тодруулахдаа хашилтад бичнэ.
- Эхийн гол хэсгийн үйл явдлын зөв дарааллыг сонгоно уу.
 - Ахын мод хорчийж хатсан, дунд ахын мод өнгө муутай, бага дүүгийн мод сайхан нь байсан
 - Гурван тийш салаад гурван жилийн дараа модоо үзэхээр болсон
 - Дунд ах нь хаан дүүгээ сураглаж уулзахаар зорьсон.
 - Тогоо нь хагараад хоолгүй болсон.

A. 4,1,3,2 B. 4,2,1,3 C. 1,3,2,4 D. 1,3,4,2
- Эхийн төгсгөл хэсэгт юуны тухай өгүүлж байна вэ?
 А. Ах дүү гурав уулзаж амар сайхан жаргасан.
 Б. Бага дүү нь хаан болж амар сайхан жаргасан.
 С. Дунд ах нь хаан болсон бага дүүтэйгээ уулзаж амар сайхан жаргасан.
 Д. Том ах нь хаан болсон бага дүүтэйгээ уулзаж амар сайхан жаргасан.
- “Хоёр ах нь таван хүзүүтэй хонь юмаа” гэж хэлсний учир шалтгаан нь юу вэ?
 А. дүүдээ хоол өгнө гэж бодсон учраас
 Б. зургаан хүзүүний тавыг нь идчихсэн учраас
 С. таван хүзүүтэй хонь байсан
 Д. хоёулаа байсан учраас
- Дараах холбоо үгийн ойролцоо болон эсрэг утгатай үгийг олж бичээрэй.

Үндсэн утга	Ойролцоо утга	Эсрэг утга
өндөр уулын өвөр

9. Эхийн 1-р хэсгээс яагаад? ямар учраас? гэсэн асуулт ашиглан учир шалтгааны асуулт зохио.

- [•].....

10. Гурван жилийн дараа ах дүү гурав ямар байдалтай болсныг тоочин бичнэ үү.

-
 -
 -

11.. "Дундах нь айлд зарцлагдаж өөрийн гэсэн гэргүй, арай чамай шар наан, бор хоногийг өнгөрүүлэн явж байжээ." гэсэн өгүүлбэрт уран зохиолын ямар дүрслэл байгааг сонгоод тайлбарлаарай.

A. зүйрлэл

В. багасгал

Яагаад?:

12. Ах дүү гурвын модыг харьцуулан тайлбарлаад нэгтгэн дүгнэж бичээрэй.

Том ахын мод	Дунд ахын мод	Бага дүүгийн мод
.....
.....
.....

13. Зохиолын баатар болох бага дүүд хандаж хэлэх үгээ 30-35 үгэнд багтаан бичнэ үү.

БИЧИХ ЧАДВАРЫН ДААЛГАВАР

“Ах дүү гурав” үлгэрийг цааш үргэлжлүүлэн “Ах дүү хоёр” сэдвээр 120-150 үгэнд багтаан зохион бичээрэй. (20 оноо)

Эхлэл хэсэгт: Ах дүү хоёр цаашид хэрхэн амьдарсан тухай |30-50 уг|

Гол хэсэгт: Амьдралд нь ямар саад бэрхшээл тулгарсан тухай |60-80үг|

Төгсгөл хэсэгт: Саад бэрхшээлээ хэрхэн даван түүлсан тухай |30-50үг|